

УДК 27-29"04/05"
821.411.17'04-141"04/05"
DOI: 10.46793/sabornost23.163E

Превод

Бошко Ерић*

Универзитет у Источном Сарајеву,
Православни богословски факултет „Свети Василије Острошки“, Фоча

Беседа Јакова Серушког *О љубави*

Abstract: Мемре представљају беседе у стиховима, настале на основу евхаристијског искуства, упућене конкретној литургијској заједници. Један од најпознатијих писаца ових беседа јесте епископ Јаков Серушки, за кога су карактеристичне мемре које се дотичу најдубљих богословских и онтолошких тема. У једном од ових мемри, централна тема је љубав, али љубав схваћена као начин постојања и Бога и човека, у христолошком кључу, пројављена у најдиректнијим сотириолошким последицама. У прилогу рада аутор доноси превод Мемре 26., која је насловљена речима *О љубави*.

Key words: мемра, епископ Јаков Серушки, *О љубави*, начин постојања, христологија, сотириологија.

Мемре представљају беседе у стиховима, настале на основу евхаристијског искуства, упућене конкретној литургијској заједници. Један од најпознатијих писаца ових беседа јесте епископ Јаков Серушки, за кога су карактеристичне мемре које се дотичу најдубљих богословских и онтолошких тема. У једном од ових мемри, централна тема је љубав, али љубав схваћена као начин постојања и Бога и човека, у христолошком кључу, пројављена у најдиректнијим сотириолошким последицама. У прилогу рада доносимо превод Мемре 26., која је насловљена речима *О љубави*.

* bosko.eric@bogoslavski.ues.rs.ba

Превод

Светог мар Јакова *Мемра* 26.О љубави¹

1. Сине Божји, [Ти си Онај] који дође у љубави Својој² [и] обнавља све;
Дај ми љубав Твоју да њом говорим онима који ме слушају!
2. Узвишени, [Ти си Онај] који сиђе са пребивалишта Свога ка злу
нашем,
Дај ми да се попнем ка месту љубави Твоје³ и приповедам лепоте
његове!
3. О, [Ти си Онај] који у љубави Својој издржа страдања распећа,
Крв Твоја нека узаври у мени да говорим о доброти Твојој!
4. Од узавреле љубав Твоје да потреса реч моја јеванђељима Твојим,⁴

¹ *Мемра*, тј. беседа у стиховима, епископа Јакова Серушког (451–521), са метром од 12 слогова по стиху, а сваки стих има паузу после 4. и 8. слога.

Мемра је преведена према: *Homiliae selectae Mar-Jacobi Sarugensis*, tomus 1, edidit Paulus Bedjan, Parisiis, 1905, стр. 606–627 (даље у тексту користићу скраћеницу: *Homiliae selectae...*; број који следи односи се на број странице; сирски текст је доступан и на линку <https://archive.org/details/BedjanJacobOfSarugVolume1/page/n237/mode/2up>), а мој превод сам поредио и са Khalifé-Hachem, E., „Homélie métrique de Jacques de Saroug sur l'Amour”, *Parole de l'Orient*, vol. 1, No 2 (1970), pp. 451–521 (даље у тексту користићу транскрибовано име и презиме аутора за овај чланак: Е. Калифе-Ашем; превод на француски није превод са основног текста критичког издања, али готово све разлике које се налазе у француском преводу могуће је пронаћи у варијантама унутар критичког апарата). Коришћен је и предговор: Paul Bedjan, „Avant-propos”, *Homiliae selectae Mar-Jacobi Sarugensis*, tomus 1, edidit Paulus Bedjan, Parisiis, 1905, pp. v–xvii (када се навод у фусноти односи само на овај предговор користићу транскрипцију имена и презимена аутора: П. Беджан) као и J. Payne Smith, *A compendious Syriac Dictionary*, 1903.

П. Беджан наводи да је ова *мемра* сачувана и под насловима „Љубав Божја према нама” и „Љубав Божја” (*Homiliae selectae...*, 606, фуснота 2).

Из Беджановог критичког издања сам преузео поделу на одељке.

- ² Е. Калифе-Ашем (стр. 284) у свом преводу на француски преведи са „dans ton amour”. У тексту је треће лице једнине, али мислим да Е. Калифе-Ашем није погрешно што се тиче смисла. Као и у наредним строфама, први стих је у трећем лицу једнине, а други стих у другом лицу једнине, тако да овај стих може да се разуме и на следећи начин: „Сине Божји који си дошао у љубави својој да обновиш све...”
- ³ Према другом рукопису је „месту Оца Твога” (*Homiliae selectae...*, 606, фуснота 3). С обзиром на то да текст садржи велики број фуснота које оптерећују текст, а с намером да их учиним што је могуће једноставнијима, нећу наводити о ком рукопису је реч јер је то све прегледно у критичком издању. Стављаћу само „друга варијанта” када је реч о било ком другом рукопису наведеном у критичком апарату.
- ⁴ У другој варијанти је без последње заменице (*Homiliae selectae...*, 606, фуснота 4).

Богато да исприча приповест Твоју⁵ на земљи.

5. Дођите,⁶ љубљени, које је родила утроба крштењска,

Да задобијемо љубав, која је богатство велико, према ономе који је
поседује!

6. [Ви] који браћа Јединороднога постадосте из унутрашњости вода,
Дођите да уживамо разборито у приповести љубави!

7. Синови вољени које нахрани Отац Крвљу Сина Свога,

Дајте ми глас да *мемру* љубави са страхом изговорим.⁷

8. Свака приповест пак када се прича има укусу⁸ према себи⁹

И свака *мемра*, исто тако, [када] има реч.¹⁰

9. Потресох се данас јер о љубави [треба] да говорим;

Плод је сладак, дођите да уживамо у укусу њеном.

10. О, разборити који трчиш за лепим,

Зграби себи љубав, то јест [зграби] ону која приближава¹¹ Богу.

11. О, учитељу, браниоче Тајни Божјих,

С љубављу говори ако [другачије] не можеш бити од користи.

12. О, учениче који приклони ухо своје ка новинама,¹²

Дај ми љубав и прими реч пуну живота.

13. Кад не љуби онај који подучава [онда такав] нека потпуно ућути,

Узалудно се умара да испредаје речи непотребне.

14. И још који с љубављу не слуша нека запуши уши своје,

Јер му гласови и речи које слуша не користе.

15. Велики вешти [човече, ти] који желиш да обогатиш онога који [те]
слуша,

Љуби много и говори мало са ученицима.

16. И ти, ђаче, говор мали с љубављу великом

⁵ Друга варијанта: „да пева славу Твоју” (*Homiliae selectae...*, 606, фуснота 5).

⁶ Друга варијанта: „О!” (*Homiliae selectae...*, 607, фуснота 1).

⁷ Друга варијанта: „да проповедам” (*Homiliae selectae...*, 607, фуснота 2).

⁸ Друга варијанта: „ред свој” (*Homiliae selectae...*, 607, фуснота 3).

⁹ Тј. „себи својствен”.

¹⁰ Тј. када се произноси.

¹¹ Друга варијанта: „која приближава тебе Богу” (*Homiliae selectae...*, 607, фуснота 4).

¹² Тј. ка ономе што је ново. Термин може да значи проналазак, откриће, али и обнова. Овде је смисао вероватно у вези са „новином”, „обновом” у смислу спасења.

Слушај и обогати¹³ се њом јер ако [слушање] није с љубављу, нећеш се обогатити.

17. Када улази љубав у душу [пр]осветљене одмах бивају мисли њене
Јер стаде ум на земљу Тајни Божјих.

18. Иако су угодна врлинска дела делатељима,
Ипак, ако су учињена без љубави, [онда] нису угодна.

19. Со зачињује храну да би била укусна,
Љубав потребују врлинска дела да би била учињена њом.

20. Врлинска дела су постављена као удови на телу,
А љубав испуњава место душе за [то] цело тело.

21. Добар је пост, али ако човек пости без љубави
Уста му заударају и нема користи од уздржања свог.

22. Драга је молитва, али ако је љубав не узноси
Слабо је крило њено и неће гледати Узвишенога на месту Његовом.

23. Много је вољена праведност од онога који дела њом,
Али, ако не љуби док дела њом, узалудан је рад његов.

24. Славни је венац девствености и светости,¹⁴
Али ако испражњен од љубави свети, [онда] је као прељубник.

25. Велика је плата онеме који хлеб свој ломи¹⁵ за гладог,
Али ако га ломи без љубави, [онда] је он без добитка.

26. Мученик¹⁶ који даје тело своје ватри и спаљивању¹⁷
Љубав потребује, а потом ће [с њом] са мученицима венац понети.

27. Љубав надвисује пророштво и веру,¹⁸
Без ње се пак не пророкује и не верује.

28. Из делâ се ти учи¹⁹ шта је љубав,
И поступци њени сведоче о њој колико је лепа.

¹³ Друга варијанта је уместо „обогатити” (на оба места у стиху) „задобити” (*Homiliae selectae...*, 608, фуснота 1).

¹⁴ У смислу уздржања од односа.

¹⁵ Тј. дели.

¹⁶ Или: сведок.

¹⁷ Уп. 1Кор 13, 3.

¹⁸ Уп. 1Кор 13, 2. 8. Друга варијанта: „веру и пророштво” (*Homiliae selectae...*, 609, фуснота 1).

¹⁹ Друга варијанта: „сазнаји” (*Homiliae selectae...*, 609, фуснота 2).

29. У љубави Отац²⁰ посла Сина Свога за грешнике,²¹
Без љубави се пак овај чин не би никако догодио.
30. Љубав повуче Господа и [Он] сиђе из обиталишта Свога,
Измеша се са људима да би био придружен Господар слугама Својим.
31. Љубав доведе Сина Божјега из дома Оца Његовог
И човеком Га начини²² и [Он] понесе страдања Крста.
32. Љубав Га зароби и у утроби и у гробу,
Сина [од] Моћнога, [а] да би ддила²³ творевина над покретом својим²⁴
скривеним.
33. У љубави Очевој, [у] Коме²⁵ увек Он би,
Подобије Своје позајми да би био направљен човек по лику²⁶ Сина
Његовог.²⁷
34. У овој љубави створи створења када ствараше,
И у њој још предаде Јединородног Свог када [та створења] спасаваше.
35. Који цар беше силан [у тој мери, па] да дела тако:
Да уместо прогнаних преда сина свога,²⁸ а да би ове вратио у земљу
њихову?²⁹
36. Ком богаташу лако би да раздели све богатство своје³⁰
Просјацима, због љубави своје, да би их обогатио?
37. Ко би дао сина свога на олтар да буде жртва
Због слуга својих који побегоше од њега[а] да би их вратио?

²⁰ Друга варијанта је написана на други начин, али се преводи исто као што је овде наведено (*Homiliae selectae...*, 609, фуснота 3).

²¹ Уп. Рим 5, 8 и 1Јн 4, 10.

²² Уп. Јн 1, 26.

²³ Тј. пазила.

²⁴ Или: вољом својом.

²⁵ Или: у којој. Није ми јасно да ли се заменица односи на Оца или на љубав. У сирском су обе именице мушког рода. Међутим, смисао се не мења, било да је реч о томе да је „Син у љубави Очевој”, било је да је у „Син у Оцу”.

²⁶ Уп. Пост 1, 26.

²⁷ Тј. Сина Очевог.

²⁸ Друга варијанта: „предао душу своју” (= „себе”, „сам се предао”; *Homiliae selectae...*, 610, фуснота 1). Ово сведочанство може да указује на то да текст (од 33. строфе и даље) нису сви разумели на исти начин, па је неки од преписивача имао потребу да „исправи” оно што је преписивао. Ова друга верзија разумева да Јаков говори о Сину Божјем, док текст са ког преводим оставља могућност да се у неким стиховима разуме тако да је реч о Оцу. Покушао сам да преведем што дословније и да оставим читаоцу да сам разуме текст.

²⁹ Друга варијанта: „да би се ови вратили” (*Homiliae selectae...*, 610, фуснота 2).

³⁰ Друга варијанта: „ризницу своју” (*Homiliae selectae...*, 610, фуснота 3).

38. Који од добрих³¹ не би се уплашио да преда душу своју³²
Уместо злих, да смрт окуси и да их спаси [тако]?
39. Који [од] живи[х] могаше да додирне дубине Шеола
И да себе увеже да би затворенике одвезао од таме?³³
40. Који узвишени³⁴ беше правио себи гроб³⁵ за обиталиште
И узводио мртве ка обиталишту узвишеном³⁶ које је на небесима?
41. Овакво дејство љубав је имала³⁷ [на] Сину Божјем:
Да уместо људи смрт окуси и спаси их.
42. Због овога већа је љубав од [свих] врлина
И под ногом њеном стављена су сва добра [дела].
43. Под њом су праведност³⁸ и савршенство
Јер ако је без ње, човек не може да постане савршен.
44. Колико год онај праведни да се оправдава делима својим,
[Прво треба да] тражи љубав, па онда да се предаје савршенству.³⁹
45. Претпостављам да је оптерећујућа *мемра* коју започињем ја
И да је много тешка за слушаоце тема коју износим.
46. *Мемру* о љубави човек без љубави не [може да] слуша;
Али где да њу⁴⁰ тражимо или код кога, да бисмо ову⁴¹ произносили?
47. Постоји међу нама љутња и бес и срце отврдло,
Завист и превара и лаж и оговарање;
48. Свакаквих подела [има], свакаквих свађа, свакаквих борби,
Свакаквих сукоба,⁴² свакаквих плодова говора одвратног.

³¹ Друга варијанта: „који је добри“ (*Homiliae selectae...*, 610, фуснота 4).

³² Тј. да преда себе.

³³ Друга варијанта: „и да одвеже затворенике и да себе завеже унутар таме“ (*Homiliae selectae...*, 610, фуснота 5).

³⁴ Тј. на високом положају.

³⁵ Друга варијанта: „у гробу“ (*Homiliae selectae...*, 610, фуснота 6).

³⁶ Друга варијанта: „великом“ (*Homiliae selectae...*, 610, фуснота 7).

³⁷ Дословније: извршила.

³⁸ Или непорочност.

³⁹ Или: па онда ће се испунити у савршенству.

У свом преводу на француски Е. Калифе-Ашем нема ову строфу (уп. стр. 287). Захваљујем се господину Роберту А. Кичену (Robert A. Kitchen) који ми је указао на могући смисао ова два стиха.

⁴⁰ Односи се на љубав.

⁴¹ Односи се на мемру о љубави.

⁴² Друга варијанта: „злостављања“ (*Homiliae selectae...*, 611, фуснота 1).

49. Бори се овај, гневан је овај [други], преварант је овај [трећи];
Где је љубав да бисмо говорили приповест њену без узнемирености?
50. Ако постоји она, [онда] би добро било за нас да говоримо о њој;
Ако не постоји, [онда] би преварантска и дрска била приповест о њој.
51. Никада не би приморана љубав да се разгневи од⁴³ некога,⁴⁴
Јер много воли и блиске и далеке.
52. Не може пак љубав да презире оне који њу презиру,
У Господа свога [она право] гледа, [Онога] који за све људе распеће⁴⁵
поднесе.
53. Дођи, ти који си гневан, дођи да се измириш са оним који те је
разгневио,
Јер гнев уништава душу твоју, ако пребива у њој.
54. Због овога Апостол заповеда⁴⁶ ономе који га слуша:
„Да сунце не зађе налазећи вас у гневу!”⁴⁷
55. Трчи⁴⁸, [ти] који расуђујеш, тражи измирење док је дан,
Јер ако током ноћи пребива у теби гнев, онда ће тај гнев своје] дело да
дела —
56. Душу твоју ће помрачивати, узнемиравати је и повређивати је,
Ожалошћиваће срце и сваку мисао немирну ће породити.⁴⁹
57. Разум ће произвести снове⁵⁰ немирне, ружне,
Свакакве расправе ускомешаће у теби ноћ покретима⁵¹ злим.
58. Сан ће довести непријатеља твога и пред тобом поставиће [га];
Целу ноћ ће те бацати⁵² и злостављати.⁵³
59. Треба много да се удаљиш од њега јер га презиреш, [твога
непријатеља,]

⁴³ Друга варијанта: „на” (*Homiliae selectae...*, фуснота 2).

⁴⁴ Уп. 1Кор 13, 15.

⁴⁵ Друга варијанта: „за непријатеље крст” (*Homiliae selectae...*, 611, фуснота 3).

⁴⁶ Друга варијанта: „упозорава” (*Homiliae selectae...*, 611, фуснота 4).

⁴⁷ Уп. Еф 4, 26.

⁴⁸ У другој варијанти је исти глагол, исто значење, само је друга верзија конјугације за императив. (*Homiliae selectae...*, 612, фуснота 1).

⁴⁹ Друга варијанта: „направити/учинити” (*Homiliae selectae...*, 612, фуснота 2).

⁵⁰ Друга варијанта: „појаве/визије” (*Homiliae selectae...*, 612, фуснота 3).

⁵¹ Друга варијанта: „сновима” (*Homiliae selectae...*, 612, фуснота 4).

⁵² Или понизити.

⁵³ Друга варијанта: „растргати/вући тамо и овамо и бацати” (*Homiliae selectae...*, 612, фуснота 5).

- А сан ће га довести, увести и ставити га у твоју спаваћу собу.
 60. Одбацио си га да иде, али дође ноћ и измеша га са тобом;
 Спава у теби гнев, гуше те снови немирни.⁵⁴
61. Од посла дневног израстоше виђења
 И током целе ноћи доводе презренога твога да се бори са тобом.
62. Авај теби од њега! Бацио се са тобом на постељу твоју
 И ти кад спаваш он се бори са тобом и удара те.
63. Гнев који заноћи у теби осликава ону икону, онога кога презиреш,
 И унутар сна ставља је наспрам тебе да будеш мучен њом.
64. Ако си га презрео, измири се са њим и склони се од њега,
 Смести у себе љубав⁵⁵ пре спавања твога и гле, неће те узнемиравати!
65. Непријатељство узми од душе своје док си будан ти,
 И постави у њу љубав која ће да породи снове дожанске.
66. Од вечери учини да улази мир унутар ума твога,
 Гле, пронаћи ћеш сан миран⁵⁶ током целе ноћи.
67. Нека зађе сунце и нека изађе љубав над разумом твојим,⁵⁷
 И светло љубави нека надвлада ноћ да те не би помрачила.
68. Тами ноћи и таме гнева, ако обема
 Предаш душу своју, ко ће те обасјавати или радовати?
69. Клону дан, прими љубав — сунце велико,
 И обасјај у ноћи душу своју [штитећи је] од злих.
70. У непријатеља свог с љубављу гледај док спаваш ти,
 И, гле, угодан [диће] за тебе сан и издећи ћеш сукоб.
71. Све добре и зле мисли су семе,
 Душа је земља, а воља је као земљорадник.
72. Ако увече у души својој сејеш мисли зле,
 Имаћеш да жањеш целу ноћ снове узнемирујуће.
73. Ако закопаш у души својој љубав, [онда] ће се док спаваш
 Уздизати од постеље твоје мирис пријатни током сна твог.
74. Гнев баш потреса душу твоју кад улази у тебе,
 Очисти је од њега и испуни је миром док спаваш.

⁵⁴ Дословније: снови узнемирености.

⁵⁵ Друга варијанта: „љубав своју” (*Homiliae selectae...*, 612, фуснота 6).

⁵⁶ Дословније: „очишћен / чист / прост”.

⁵⁷ Друга варијанта: „у / унутар разума твога” (*Homiliae selectae...*, 613, фуснота 1).

75. Павле, лекар коме је било лако да душе увеже,⁵⁸
Овај завој⁵⁹ даде души да се лечи њим;
76. За разгневноост он заповеди да не зађе сунце над њом,
[То јест,] прво⁶⁰ да се одбаци гнев од себе, а да не би спавао са њим.
77. Бес у души је гангрена која ју је зграбила
И ако се одомаћи током ње [, током ноћи,] обузеће и уништиће га.⁶¹
78. Због овога предаде измирење ономе који је гневан,
Да га не уништава гнев током ноћи, ако преноћи у њему.
79. Док је [дан] светао просветли душу своју, о расуђујући [човече],
Да не би, док се смркава, злоба срца жудњом те ожалостила.⁶²
80. Твом непријатељу шта ћеш учинити док греши против тебе?
Волећеш га и [тако] ћеш га надвладати! Јер ако га презреш он надвладава
тебе!
81. Уколико га презреш биће ти трн у уму твом
И убадаће те; ако га не заволиш нећеш се њега ослободити.
82. По слици Сина обликован⁶³ си ти, човече, који презиреш брата свога,
Коме се уподобљаваш, ако не волиш онога који те презире?
83. Исус, Учитељ твој, променио је воде у вино добро,⁶⁴
Учини као Он дело ново и уподобљавај Му се.
84. Узми, промени унутар твога разума [човека] презренога у вољенога,
Као у Кани, видећеш у души својој све [ствари] нове.
85. „Оцем нашим” назвао си Оца Узвишеног [у] Дом[у] измирења,⁶⁵
Покажи да имаш од подобјја Јединороднога.
86. Он, који је Син Божји, од воде начинио беше вино,
Начини ти измирење од расправе и уподобљавај се Њему.

⁵⁸ Глагол „увезати” треба разумети у смислу увезивања прелома, превијања рана.

⁵⁹ Именица има исту основу као глагол увезати из претходног стиха и због тога сам је превео речју завој, међутим, она може да значи и „рецепт” (за лекове), или „лек”.

⁶⁰ Дословније: само / изузев / осим.

⁶¹ Тог човека.

⁶² Друга варијанта: „да не би док се смркава злоба срца помрачењем те ожалостила” и „да не би док се смркава злобом срца помрачење те опило” (*Homiliae selectae...*, 614, фуснота 1 и *).

⁶³ Друга варијанта: „начињен” (*Homiliae selectae...*, 614, фуснота 2).

⁶⁴ Уп. Јн 2, 1–12.

⁶⁵ У преводу на француски је преведено са „у дан измирења”. Дословни превод је „Дом измирења”, док у у речнику Џ. Пејн Смит ова конструкција се преводи са „Светиња над светињама” и „храм” (стр. 132).

87. Без мрмљања дао је био образ Свој по ком је био ударан,⁶⁶
А ти од [једне] речи, гле, измени се, потресе се и испуни се гнева!
88. У лице Своје пљување и ударце по леђима Својим, уместо грешника,
Био је поднео⁶⁷ [а] да би окусио уместо њих смрт.
89. Иако Га презиру, Син Божји их воли,
И док Га разапињаху, приносио се за живот⁶⁸ њихов.
90. Дођи, покажи ми, гневни човече, који презиреш брата свога,
Шта ти је учинио, па ти [је] тешко⁶⁹ да се измириш са њим?
91. Баш те је оклеветао? Погледај Бога који је такође био оклеветан!
Баш те је угњетавао? И Он је био угњетен и прихватио је [то]!
92. Ниподаштава те, вређа те, обмањује те брат твој, па и заслужио си
ти;
- А Син Божји Крст претрпе без презира.
93. И после ових [ствари] само ако си га заволео, ти можеш
Да кажеш „Оче наш”, ако си брат Јединороднога.
94. Опрости му иако [ти] сагреси, трчи ка њему и измири се са њим,
Јер ово дело предаде Јеванђеље [да га извршава] ономе који Га слуша.⁷⁰
95. О, учениче, ако не волиш онога који те мрзи
Тражи себи учитеља јер Учитељ распети није твој.
96. Ако Исус јесте наставник твој, Он овако учи:
„Непријатеља свога воли и љуби⁷¹ га.”
97. Ако га ниси послушао, [онда] ти је змија наставник, она [која] вешти-
ном својом⁷²
- Сваку расправу⁷³ и поделу сеје међу ученицима.
98. Гле, два учитеља има свет⁷⁴ одувек,

⁶⁶ Уп. Мт 26, 67.

⁶⁷ Друга варијанта: „пожурио/убрзавао” или „подстрекивао/притискао” (*Homiliae selectae...*, 615, фуснота 1).

⁶⁸ Или спасење.

⁶⁹ Друга варијанта: „тешко је” (други облик, али исто значење; *Homiliae selectae...*, 615, фуснота 2).

⁷⁰ Уп. Мт 6, 14.

⁷¹ У сирском оригиналу са „воли и љуби” сам превео два облика истог глагола који у оригиналу се разликују у степену интензитета. У овом конкретном примеру друга облик указује на израженији интензитет.

⁷² Према другој варијанти је исто значење, само друга верзија исте речи. Обе могу да се преведу са „вештина” или са „превара” (*Homiliae selectae...*, 616, фуснота 1).

⁷³ Друга варијанта: „која свако злодело / злостављање” (*Homiliae selectae...*, 616, фуснота 1).

⁷⁴ Друга варијанта: „су у свету” (*Homiliae selectae...*, 616, фуснота 2).

И један не учи ученике своје као други.

99. Учењима својим змија и Господ наш наставници су земље,
Један [наставник] је убица, један је животодавац ученицима својим.

100. Змија учи: отврдлост срца и злобност очију,
Мржњу браће, гневљивост и злодело непрестано,

101. Гнев велики, љубомору, срџбу и немир,
Расправљање и бес са свађама и поделама злим,

102. Лоповлук, лаж и прељубу,
Деоде са свађама и крв проливену.

103. Исус учи: очишћење срца⁷⁵ и доброту ока,⁷⁶
Љубав према људима, радост и заједничење,

104. Спокој велики, мир искрени, љубав чисту,
Безазленост, исправност и унижење,

105. Такође и искреност, простоту и веру,
Праведност и да човек воли онога који га презире.

106. Дођи, учениче, узми себи учитеља једног од ових,
И учење његово немој да изврћеш, ако ти је он учитељ.

107. Изабери себи наставника и научи од њега као што ти прича,
Обојицу пак да слушаш не можеш.

108. Ако разум твој жуди да постане ученик змије,
Разгневи се и саобрази [му] се⁷⁷ и презри брата свога који те воли.

109. Буди узнемирен, изопачен, снужден и презири људе,
Замке припремај, препирке подстрекавај, [про]буди гнев,

110. Призивај сукоб, потресај и узнемиравај и сеј уништење,
И, као изврсни ученик змије, буди свиреп.

111. Брата твог који те воли презри ти слободно, зашто ти да мариш [за
то]?

Ако те презире, презри га као што [он] презре тебе и одели се од њега.

112. Постави му замку, ископај му јаму, гурни га у пропаст,
Смисли зла и увећај удар на њега, на онога који те је увредио.

113. Ако он долази да се измири са тобом не примај га,

⁷⁵ Уп. Мт 5, 8.

⁷⁶ Уп. Мт 6, 22.

⁷⁷ Овај део је на француски преведен са: „разгневи се са задовољством...” (стр. 291) Део који сам ја превео са „и саобрази [му] се” преводи се такође са: погодан, подесан, сличан, угодан, достојан, леп. Контекст ми указује на то да аутор жели да каже да је потребно следити свог учитеља, подражавати га.

- Да се не разгневи на тебе учитељ твој, змија зл[одн]а.⁷⁸
114. Она те учи да се не измирујеш и да се не умирујеш,⁷⁹
Ниједан човек да те не надвлада да не би био међу бесловеснима.⁸⁰
115. Али [уз]врати му уништења, зла, ономе који те је увредио,
И немој му опростити јер ће те омаловажавати и исмејавати.⁸¹
116. Учини му зло веће од онога које он учини теби,
Да се плаше сви од тебе и да те поштују.
117. Ове [ствари] учи змија љубљене своје и ученике своје,
Јао ономе који приклони ухо своје и прими је.
118. После ових [ствари] дођи, чуј Исуса шта ти говори
И постани ученик учења Дома Божјег:
119. Љуби онога који те презире и окрени образ ономе који те удара,
За љубљеног свог душу своју предај, ако се то тражи.
120. „Непријатеља свога заиста љуби, ако си ученик Мој
И ако ти је сагрешио седам пута, седамдесет измири се са њим.⁸²
121. Испиј понижење и ти не понижавај онога који те је презрео,
Буди добар чак и према злима који те вређају.⁸³
122. Опрости брату своме свако зло које је учинио”,
Тако учи наставник твој Исус, ако припадаш Њему.
123. Погледај Распетог и погледај венац од трња на Њему
И одједном ће спласнути бес и срџба у уму твојем.
124. Да измири род људски разгневлени
Ударан и омрзнут би, а учини мир у целом свету.
125. Заборавља се учење Сина Божјег,
Сваки човек право⁸⁴ трчи за послом својим.
126. Побегоше ученици од Наставника истинџа,

⁷⁸ Друга варијанта: „страсно/у страсти/страдално/долно” (*Homiliae selectae...*, 617, фуснота 1).

⁷⁹ Последњи део може да се prevede „и да се не чистиш [од греха]”.

⁸⁰ Дословније: „да не би имао од бесловесних/бесмислених/таштих/будала”, али може да се prevede и са „да не би имао од млаких”, „да не би био млак” (исти термин се налази у Пешити у Откривењу 3, 16).

⁸¹ У другој варијанти се користи различит термин који се на српски преводи исто (*Homiliae selectae...*, 617, фуснота 2).

⁸² Уп. Мт 18, 22.

⁸³ Уп. 1Кор 4, 13.

⁸⁴ Дословније: „Пред лицем својим / Наспрам лица свога”.

Одлуташе од заповести која учи миру оне који је слушају.⁸⁵

127. Зло ојача док се свештеник гневи

И [док] извршитељ Тајни⁸⁶ презире брата свога и исмева га.

128. Да ућутим овде или да говорим са страхом?

Да подигнем гласе моје или да затворим уста своја за учење?

129. Свештеник је со и измиритељ свих разгневлених,

А ако се он гневи, ко је [тај] који ће га измирити са ближњим његовим?

130. Ниједан човек не ставља со у со да би је зачинио,

А ако је обљутавила који укус може да јој устроји?⁸⁷

131. Ако је пропала, чиме ће се солити храна?

Ако је обљутавила, изгубљена је нада за укус њен?⁸⁸

132. Дођи, соли наша, донеси укус свој и зачини нас,

Немој ти да пропаднеш јер ка теби гледамо да нас зачињаваш.⁸⁹

133. Распи душу своју по нама који смо обљутавили и који смо у нереду,

Увежи слабост нашу и појачај укус бљутавости нашој.

134. Ка укусу твом гледа сваки човек који⁹⁰ би да се зачини тобом,

А ако пропадне укус твој, жалост⁹¹ [диће] над уништењем твојим.

135. Ти си со, свештениче, гледај да се не разгневиш на ближњега свога,

Да се не каже напољу да со обљутави.

136. Ви сте со земље⁹² и мир [вашега] краја,

Светлост света⁹³ и домоуправитељи Божанства.

137. Кроз вас да се измири онај који је гневан на ближњега свога,

Кроз вас да се умири онај који се унервозио на сапутника свога.

138. Од вас учи свет да љуби онога који га презире

⁸⁵ На француски је преведено са: „пропис онога који учи мир онога који га слуша”. У сирском нема личне ни енклитичке заменице која је у вези са „прописом” („заповешћу”). Релативна заменица која следи поменутој именици не мора да указује на Сина Божјега, тј. на Онога чија је заповест. Међутим, како год да се разуме то не мења смисао стиха.

⁸⁶ Дословније: „владар Тајни / онај који има власт над Тајнама / који је добио власт да извршава Тајне”.

⁸⁷ Или: „обнови / доведе у ред / успостави”. Уп. Мт 5, 13.

⁸⁸ Последња заменица се вероватно односи на храну.

⁸⁹ У другој варијанти се користи различит термин који се на српски преводи исто (*Homiliae selectae...*, 619, фуснота 1).

⁹⁰ У другој варијанти нема ове релативне заменице, „гледа сваки човек да би се зачинио тобом”. (*Homiliae selectae...*, 619, фуснота 2).

⁹¹ Друга варијанта: „жалост наша” (*Homiliae selectae...*, 619, фуснота 3).

⁹² Уп. Мт 5, 13. Овај стих из Јеванђеља је основа за стихове *Мемре* од 129. строфе.

⁹³ Уп. Мт 5, 14.

И од вас да слуша учење пуно живота.

139. Ви објављујете речи Божанског суда са висине:

„Опрости брату своме ако ти сагреши седам пута седамдесет пута.”⁹⁴

140. На китари вашој свира јеванђеље Сина Божјега

Гласове љубави [који говоре] да свако воли онога који њега презире.

141. Од вас слуша сабрање чисто Цркве народâ

Да никада зло за зла не узвраћа човек.⁹⁵

142. Непријатеља мога заволео сам због Писма које си ме учио,

А ако видим да си презрео брата свога, шта ја да чиним?

143. Да љубим онога који ме презире учио си ме,

А није ти угодно да се измириш са братом твојим гневним?!

144. Уплашио си ме да ако не опростим да ми се неће опростити,⁹⁶

А ти не желиш да опростиш гнев онеме који сагреши против тебе.

145. Ако преступаш [оно што ти је] дужност, ко те је научио [томе]?⁹⁷

Страшно ми је да учење ка теби упутим.

146. Када си Писмо [проповедао] научио сам од тебе о измирењу

Јер који је гневан неће бити примљен у Дом измирења.⁹⁸

147. „Иди и измири се, па онда дођи и принеси говор⁹⁹ њему”,¹⁰⁰

Онеме који је гневан, пошто се измири, једноставно му је да дође.

148. Без измирења — мирис тамјана је испарење смрада,

А ако неко гневан носи кадионицу, [тај] Светињу вређа.

149. Љубав душе — то је мирис Дома измирења¹⁰¹

Које ум сабра од благословеног еденског корења¹⁰².

150. Кађења изабрана, која свештеник уноси у Светињу над светињама,¹⁰³

[То] су мисли просте и чисте од зала.

⁹⁴ Уп. Мт 18, 22.

⁹⁵ Уп. 1Тим 5, 15.

⁹⁶ Уп. Мт 6, 14.

⁹⁷ Друга варијанта почиње с везником „и” и са *галетјом* (*Homiliae selectae...*, 620, фуснота 1).

⁹⁸ Иста напомена као у строфи 85, 1.

⁹⁹ На француски је преведено са „принос”, што је у сагласности и са јеванђељем. Међутим, у сирском је реч која у основи има глагол говорити.

¹⁰⁰ Уп. Мт 5, 24.

¹⁰¹ Иста напомена као у строфи 85, 1.

¹⁰² Друга варијанта: „изданцима / младицама”. (*Homiliae selectae...*, 621, фуснота 1)

¹⁰³ Уп. Из 30, 7.

151. Свећњак племенâ [са] седам светиљки,¹⁰⁴ чије је сијање силно,¹⁰⁵
[То] је љубав Господња смештена¹⁰⁶ у души чистој.
152. Уље мирисно којим се помазује свештеник када се посвећује¹⁰⁷
[То] је љубав која проповеда да је слађи мирис њен од зачина.
153. Камење савршено и свѣтло које је на грудима његовим,
[То] је изабрани мирис и чисто свѣтло вере.
154. Када се помазивала рука, стопало и ушна шкољка¹⁰⁸
[То] је да би знао да је служитељ распећа.
155. Да поспе со по свакој жртви заповеђено беше¹⁰⁹
Јасно је да је [то] љубав која допуњује сваку жртву.
156. Ланени напрсник који облачи свештеник у Дому светиње,¹¹⁰
[То] је љубав раширена над разумом његовим када свештенослужи.
157. Плетиво¹¹¹ које облачи када излази пред народ сабрани¹¹²
Показује¹¹³ да је с љубављу измешан и сједињен са свима.
158. Златним звончићима и појасним наровима¹¹⁴
Подстакнут је свештеник¹¹⁵ да има страхопоштовање, да воли и да се
очишћује.
159. Венац, митра¹¹⁶ и ефод који облачи када служи,¹¹⁷
[То] су нада, љубав и вера недељива.
160. Венац свештеников проповеда љубав свештеникову према народу,
[Тај венац] њему је¹¹⁸ веза са сваким добром.

¹⁰⁴ Према другим варијантама постоје још две верзије које имају исто значење, „седам светиљки”, али су написани нешто другачије (*Homiliae selectae...*, 621, фуснота 2).

¹⁰⁵ Уп. Из 25, 31–40.

¹⁰⁶ Према другом рукопису је „ослобођена / одвезана” (*Homiliae selectae...*, 621, фуснота 3).

¹⁰⁷ Уп. Из 30, 22–30.

¹⁰⁸ Уп. Лев 8, 23.

¹⁰⁹ Уп. Лев 2, 13.

¹¹⁰ Уп. Из 28, 15–30.

¹¹¹ Друге варијанте: „у плетиву / плетивом” и „комад / парче” (*Homiliae selectae...*, 621, фуснота 5).

¹¹² Уп. Лев 8, 7.

¹¹³ Друга варијанта: „љубав” (*Homiliae selectae...*, 621, фуснота 6).

¹¹⁴ Уп. Из 28, 33–34.

¹¹⁵ Друга варијанта: „глас” и „гласом” (*Homiliae selectae...*, 622, фуснота 1).

¹¹⁶ Или „тијара / турбан”.

¹¹⁷ Уп. Из 28, 36–37 и 28, 6 и 14.

¹¹⁸ Друга варијанта: „то је љубав ([која] је веза...)” (*Homiliae selectae...*, 622, фуснота 2).

161. Љубављу може свештеник ући код Бога,
А онај који не љуби — обични [човек] који љуби дражи му је од таквог.
162. Ја се не усуђујем да свештеницима излажем учење,
Да не будем окривљен да нападам оне узвишеније од мене.
163. Нико не пали лампу на сунцу док хода
Јер [оно] осветљава све путеве за све који ходају.
164. Ћути, говорниче, да не посрамиш сунце,
Прекриј уста своја, већа је од тебе тема коју излажеш.
165. Ти си сићушан међу људима, колико [ли] си добар да говориш?
Помрачени уме, шта ћеш ти говорити просветљенима?
166. Одустани од теме јер нема места за реч [од тебе] упућену њима¹¹⁹,
Степен [њен много] је висок, ћути, слабашни, гледај душу своју!
167. Изнеси учење сабрању, говори [њему] јер је чисто и просто,
[Ту] има места за тебе, [има] и љубави која слуша са угодношћу.
168. Није твоје, човече, да пастирима говориш,
Господ[ар]у оваца повери оне који [треба да] пазе на поседе своје.
169. Овцама малим и једноставним говори,
Због њих је Син Божји Крст претрпео.
170. Чујте, једноставни,¹²⁰ откупљени Крвљу Јединороднога,
Јер је још изговарана *мемра* љубави да би [вам] била од помоћи.
171. Ако се добра не достижу осим Њим,
Онда нека за Њим трчи онај који се приклонио [том] добитку.¹²¹
172. Волите једни друге као удови своје блиске [удове],¹²²
Јер једна је Глава целог Тела, Господ Исус.¹²³
173. Онај који је гневан на ближњега свога и не измирује се
[Тај] је као уд одсечен и одбачен од [осталих] удова.
174. Љубав је душа, онај који је одбацио љубав од себе
Остаде као леш хладан, труо¹²⁴ и без живота.
175. Ко је [тај] који измирује човека гневног са блиским њему,

¹¹⁹ Друга варијанта: уместо „упућена њима” је „која ће користити” (*Homiliae selectae...*, 622, фуснота 3) у смислу да не он нема шта да каже што би свештеницима било од користи.

¹²⁰ Или чисти.

¹²¹ Друга варијанта: „учењу” (*Homiliae selectae...*, 623, фуснота 1).

¹²² Уп. Рим 12, 4–5.

¹²³ Уп. Кол 1, 18.

¹²⁴ Или смрдљив.

Ако није љубав, која је дах живота новог?¹²⁵

176. Реци сада шта је узрок гнева

И оне који су гневни ко гурну ка измирењу?

177. Беше расправа и један би понижен и други понижаваше,

Онај који би понижен да тражи љубав више од удовољења.

178. Онај који је учинио грешку да тражи начин¹²⁶ да исправи што је до
њега;

Срамота [га] је да дође? Иди ти пред лице његово и измири се са њим.

179. Ако је сиромашни гневан на богатога,

Онај богати је дужан да тражи измирење.

180. Сиромах, пак, када учини грешку, плаши се и узнемирен је,

Потресен је и опростио је, али да се измири није пронашао начин.

181. Онај који је на сваки начин невин од кривице —

За њега је добро да тражи мир са ближњим својим.

182. Онај који је изнад, узвишен и прослављен да се спусти

Ка слабом и да се измири са њим са униженшћу.

183. На почетку света настаде расправа коју започе змија

И гневни су Господ и Адам, где, од тада.

184. Ко је био нижи, ко је сиромашнији, ко је учинио грех?

А, ка лицу другога ко је дошао [а] да се измири са њим?

185. Адам учини грех, он је се недолично понашао, био је дрзак, пог্রে-
ши и побуни се,

Украо је, оштетио је, нарушио и јео је, разгневи се и изађе.

186. После ових [ствари] помери се Син Царев од Оца Свога

И дође, измири се са оним који се својевољно био разгневио.

187. Овај Драгоцени умањео се био ка ништавnome,

Исто тако, Богати је тражио да се измири са сиромашним.

188. Господ[ар] врта сиђе са молдом ка лопову,

А да се измири са њим и да му да плод живота да једе!

189. Пастир добри овцу која је одлутала¹²⁷ с љубављу носи,

[Ону] која се разгневи и изађе, [по њу Он] дође и понесе је на раменима
Својим.

¹²⁵ Друга варијанта: „ако није љубав опасана сваком лепотом” (*Homiliae selectae...*, 623, фуснота 2).

¹²⁶ Дословније: „да се разлети / рашири (да би исправио...)”.

¹²⁷ Друга варијанта: „овцу одлуталу” (*Homiliae selectae...*, 625, фуснота 1).

190. Раздрмајте се, гневни, и журите сваки дан ка измирењу,
Јер се Господ с љубављу измири са нама, иако смо га разгневили.
191. Нико нека не каже: „Тај је учинио грех, нека дође пред лице моје!
Бољи сам од њега! [Он] је преступник, [а ја] да идем да се измирим са
њим!?”
192. Он је учинио грех мени! Нека дође и замоли ме и прихватићу [га]!
Нека свако кроз унижење своје научи на грешци својој!”
193. Господ није желео тако да чини са Адамом који је учинио грех,
Он се унизио и тражио од њега да се измири са њим.
194. До данас да је остао Господ у месту Свом,
Да није дошао пред лице његово, до сада [би овај] гневан био на Њега.
195. Знајући да ово користи, Он се унижава,
Он моли слугу који је побегао да се измири¹²⁸ са Њим.
196. Овај Високи сиће у милосрђу Свом ка нискима,
И измири, и поведе, и уздиже [их] ка месту Своме да би их узвеличао.¹²⁹
197. Он, Богати, положи пут Свој пред¹³⁰ сиромашнима,
Начини мир, обогати, уздиже [их] ка Ономе од кога је рођен.
198. Онај, Моћни, измири се са слабима,
Учини [их] драгоценима, спаси и поврати их, иако изгубљени беху.
199. Господар се унизио беше ка слугама и Цар ка униженима,
Такође и Бог ка синовима човечијим сиће и измири се [са њима].
200. Еј, ти који си гневан, гледај Бога свога и подражавај Га,
С расуђивањем изгради мир са ближњим својим.
201. Спери са себе срџбу, бес и злобу срца,
Љубав Господња живеће у души твојој¹³¹ као Царство.
202. Онај који је гневан на ближњег свога и не воли га,
[Такав] Господа презире и не савлађује се да би заволео брата свога.
203. Људи су пак икона Божанства

¹²⁸ Друга варијанта: „И моли слугу Свога који је побегао да дође и да се измири...” (*Homiliae selectae...*, 625, фуснота 2).

¹²⁹ Према другом рукопису је исти смисао и исто би се превело на српски иако постоје разлике у писању. На пример, у тексту је написан глагол у *афелу* који показује да је неко узрочник радње, па би дословнији превод био „узроковао је уздизање” (иако *афел* ово значи, не преводи се увек са наглашавањем узроковања радње), док је према верзији овог рукописа „уздиже их”. У оба случаја смисао је исти, Син Божји је уздигао род људски до „места Свога” (*Homiliae selectae...*, 625, фуснота 3).

¹³⁰ Друга варијанта: „положи/разасу догатство своје” (*Homiliae selectae...*, 625, фуснота 4).

¹³¹ Друга варијанта: „унутар тебе” (*Homiliae selectae...*, 626, фуснота 1).

А ко поштује икону цара [тај] воли цара.

204. Али, ако икону његову¹³² ниподаштава неко или је понижава, [Тада] захтева цар освету за икону своју због понижавања њеног.

205. Ниједан човек не може да док воли Бога

Да презире брата свога или да се одваја од ближњег свога.

206. Бог је сакривен, близу је брат твој који јесте икона Његова,

Укажи поштовање Оном далеком кроз овога који је близу.

207. Али, ако брата твога кога видиш и који је близу¹³³ срце твоје презире,

Господа који је сакривен и који је удаљен од тебе¹³⁴ како ћеш волети?

208. Доказ да душа твоја има љубав у себи покажи на брату своме, А затим исповедај да волиш¹³⁵ Господа који је узвишенији¹³⁶ од тебе.

209. Далеко је цар, а близу је икона његова и ако понижаваш

Икону ти, гневниће се цар и срамоћење њено ће осветити.

210. Сваку исплату коју имаш да предаш¹³⁷ Богу

Изнеси је¹³⁸ брату своме и то¹³⁹ ће ти урачунати Господ у исплате твоје.¹⁴⁰

211. Икону поштуј, љуби и воли и измири се са њом,

И измириће исплате твоје цар¹⁴¹ који нема потребу за поштовањем твојим.

212. Воли Бога и воли брата свога разумом својим¹⁴²

Нека је благословен Онај који љубављу својом измири свет са Оним који Га је родио.

Крај мемре о љубави.

¹³² Друга варијанта је без заменице (*Homiliae selectae...*, 626, фуснота 2).

¹³³ Друга варијанта: „устаде” (то јест „устаде да презире срце твоје”; *Homiliae selectae...*, 626, фуснота 3).

¹³⁴ Према другом рукопису је „од свих” (*Homiliae selectae...*, 626, фуснота 4).

¹³⁵ Друга варијанта нема *галеџа* који не мења смисао ни превод (*Homiliae selectae...*, 626, фуснота 5).

¹³⁶ Друга варијанта: „већи” (*Homiliae selectae...*, 626, фуснота 5).

¹³⁷ Друга варијанта нема *галеџа* који не мења смисао ни превод (*Homiliae selectae...*, 627, фуснота 1).

¹³⁸ Дословније: објави је.

¹³⁹ Дословније: [то] у вези са њим / на њему.

¹⁴⁰ Уп. Мт 6, 14.

¹⁴¹ Друга варијанта: „И измири исплате своје цару” (*Homiliae selectae...*, 627, фуснота 2).

¹⁴² Уп. Мт 23 37–39.

Boško Erić

University of East Sarajevo, St Basil of Ostrog Orthodox Theological Faculty, Foča

Jakov of Serushe's sermon *About Love*

Memres represent sermons in verses, created on the basis of the Eucharistic experience, addressed to a specific liturgical community. One of the most famous writers of these sermons is Bishop Jakov of Serushe, who is characterized by poems that touch on the deepest theological and ontological topics. In one of this memoirs, the central theme is love, but love understood as the way of existence of both God and man, in the christological key, manifested in the most direct soteriology consequences. In the annex to the paper, the author provides a translation of Memra 26, which is titled with the words *About Love*.

Key words: memra, bishop Jakov of Serushe, About Love, christology, soteriology.

Датум пријема чланка: 22. 08. 2023.

Датум прихватања чланка за објављивање: 04. 09. 2023.